

Rámeček 2.4. Omezení předčasného výběru vzdělávacího směru v Rakousku: od pilotního ověření po celostátní reformu?

Rakousko je jednou ze zemí, v nichž jsou žáci rozdělováni do různých vzdělávacích směrů v poměrně raném věku. Když žáci dosáhnou 10 let, jsou rozděleni do *Hauptschule* (nižší střední škola všeobecného směru) nebo do *Allgemeinbildende Höhere Schule* (AHS, střední škola poskytující výhradně akademické vzdělání). Později, ve věku 14 let, jsou žáci opět rozděleni do čtyř paralelních směrů s odlišnou výukou, přičemž mezi těmito směry existuje hierarchie. I když umístění není striktně dáno, většina pozdějších přesunů se uskutečňuje spíše směrem k úrovni nižší než k úrovni vyšší. Rakousko je rovněž jednou ze zemí, v nichž panují značné rozdíly ve výkonnosti žáků a jejich příležitostech, zejména když se vezme v úvahu jejich sociálně-ekonomické zázemí (OECD, 2010a). Předčasný výběr vzdělávacího směru rovněž posiluje regionální nerovnosti, protože 70% žáků z oblasti hlavního města nastupuje do škol poskytujících akademické vzdělání, zatímco v jiných regionech je to pouze 30% žáků.

V roce 2007 se vláda rozhodla spojit obecné a akademické nižší střední vzdělání vytvořením nové kategorie jednotné školy známé jako nová střední škola (*Neue Mittelschule*). Výuka ve třídách nové střední školy je založena na kurikulu nižšího stupně akademické střední školy a zahrnuje pedagogické inovace vedoucí k efektivnějšímu středoškolskému vzdělávání. Školy *Neue Mittelschulen* jsou zřizovány na základě dobrovolných přihlášek, které si mohou podat stávající obecné nebo akademické školy. Ve školním roce 2008/2009 bylo založeno 67 zkušebních *Neue Mittelschulen* a toto číslo stoupl na 244 škol s pilotním programem v roce 2009/2010 a posléze na 320 ve školním roce 2010/2011. Další 114 zahájí provoz ve školním roce 2011/2012. Tento plán si získal nadšenou podporu ze strany obecných škol, včetně učitelů a ředitelů škol. I když prozatím nebylo provedeno formální vyhodnocení, nedávné šetření odhalilo, že devět z deseti rodičů je s novým typem školy spokojeno (IFES, 2010). Další zainteresované strany, jako obce a sociální partneři, zaměstnavatelé a odbory již iniciativu *Neue Mittelschule* aktivně podpořily.

Na druhé straně se pilotního provozu účastní jen několik akademicky zaměřených škol. Prozatím se do projektu zapojilo pouze 11 škol tohoto typu. Učitelé, vedoucí pracovníci škol a rodiče mohou vnímat přechod na *Neue Mittelschule* jako hrozbu pro akademickou úroveň, kvalitu žáků, kteří akademické školy navštěvují, a odborný statut učitelů. Učitelé akademických škol jsou zaměstnanci rakouského státu, zatímco učitelé na *Hauptschule* a *Neue Mittelschule* jsou na základě smluvních ustanovení zaměstnanci jednotlivých zemí (*Länder*), čímž lze částečně vysvětlit, proč byla unie akademických škol proti této iniciativě. V politickém kontextu parlament tento projekt schválil pouze jako pilotní experiment a zdůraznil potřebu získat dvoutřetinovou většinu pro jakékoliv budoucí změny legislativy v oblasti povinné školní docházky a omezil tento experiment na maximálně 10 % všech nižších středních škol.

V červnu roku 2011 bylo dosaženo vládního kompromisu k další implementaci tohoto modelu a souhlasu v oblasti poskytování finančních prostředků. Podle současných plánů budou všechny bývalé *Hauptschulen* převedeny na *Neue Mittelschule* ve školním roce 2015/2016. Akademické střední školy byly z reformy vyloučeny, ale mohou se zúčastnit na bázi dobrovolnosti. To ovšem znamená, že duální systém volby budoucí vzdělávací dráhy byl zachován. Ale i zde bylo z krátkodobého hlediska dosaženo pozitivního kroku kupředu, absolutní vyloučení akademických škol by totiž i nadále překáželo dosažení rovnosti.

Zdroje: Steiner, M. a Štýrská asociace vzdělávání a výzkumu (2011), *OECD Country Report Austria, Overcoming School Failure: Policies that Work*, Federální ministerstvo školství, umění a kultury, Rakousko. www.oecd.org/edu/equity; OECD (2009), *OECD Economic Surveys: Austria 2009*, OECD, Paříž; OECD (2010a), *PISA 2009 Results: Overcoming Social Background: Equity in Learning Opportunities and Outcomes (Volume II)*, PISA, OECD, Paříž; IFES (2010), *Zufriedenheit mit der Neuen Mittelschule Elternbefragung (Satisfaction with the Neue Mittelschule: A parent survey)*, IFES, Vídeň.